

Yliopiston eteen tehtävä töitä

Vuoden kuluttua Vaasan yliopisto ahertaa uudessa yliopistossa Palosaarella. Noin 400 metriä pitkää rakennuksesta osa on jo noussut maasta. Arkisisäänkäynnin elementit ovat paikoillaan.

Yliopiston rehtori **Ilkka Virtanen** esittelee myhällen aluetta. Syksyisen aurinkoisena päivänä rakennusmiesten työskennellessä yliopiston taloudelliset huolet vaikuttavat pieniltä.

Yliopisto laskee akateemiseksi vaikutusalueekseen läntisen Suomen, hieman Vaasan läänin suuren alueen. Virtanen toivoo, että tällä alueella olisi tulevaisuudessa muutakin yhteistä kuin yliopisto. Hän ennakoii, ettei tälle alueelle tule toista yliopistoa.

— Hyvä kun tämä yksikin saadaan säilytettyä.

Yliopiston olemassaolo ei Virtasen mukaan ole uhattu. Ensi talven aikana tosin taistellaan esimerkiksi siitä, säilyykö Vaasassa julkishallinnon opetus. Virtanen epäilee, että maalle ei ole eduksi jos jotain oppiainetta voi opiskella vain yhdessä paikassa.

Hän myöntää, että julkishallinnon opetuksen siirto kaventaisi yliopiston alaa ja saattaisi viedä yhden tiedekunnan.

Yliopiston näkökulmasta Vaasan läänin jakautumisella maakuntiin ei Virtasen mielestä ole merkitystä. Läänin kaikki osat ovat tähänkin asti tukeneet yliopistoa.

Virtanen toivoo, ettei Vaasan läänin maakuntajako vaikuta yliopiston ja Seinäjoen ja Kokkolan yksiköiden yhteistyöhön. Seinäjoki tekee yhteistyötä Tampereen ja Kokkola Jyväskylän yliopistojen kanssa. Virtanen uskoo läänin sisäisen yhteistyön kasvavan.

Yksikielisyyteen totutellaan

Viikkoa ennen juhannusta valtioneuvosto teki periaatepäätöksen ruotsinkielisten yliopistojen yhdistämisestä. Svenska handelshögskolan ja Åbo Akademi toimivat jatkosakin Turussa, Helsingissä ja Vaasassa.

Haaveesta Vaasan kaksikielisestä yliopistosta on tämän periaatepäätöksen myötä luovuttu.

— Nyt jahkaaminen loppuu ja toiminnan on sopeuduttava päätökseen.

Yhteistyötä Vaasan yksiköiden välillä tehdään varsin järkevällä tavalla, sillä yliopiston toisessa rakennusvaiheessa alueelle tehdään suomen- ja ruotsinkielisten yksiköiden yhteinen Vaasan yliopisto kirjasto. Kasvatustieteellisen kirjaston Virtanen uskoo jäävän Kirkkopuistikolle nykyisiin tarkoituksenkäyttöihin.

Nyt pohditaan, voiko Vaasan yksiköiden tuki- ja atk-toimintoja ja painatustöitä yhdistää. Virtasen mukaan myös täydennyskoulutuksen yhdistämistä parhaillaan selvitetään.

Vaasan yliopistolla on jo nyt varsin joustava yhteistyösopimus Vaasan ruotsinkielisten yliopistoyksiköiden kanssa. Opettajien opetus- ja tutkimusyhteistyö toimii luonte-

vasti. Eri yksiköt järjestävät opiskelijoille yhä useampia yhteisiä kursseja.

Säästöjä kaksin verroin

Vaasan yliopistolle tämä vuosi on ensimmäinen pieneneen budjetin vuosi. Noin neljä prosenttia palkkamenoista säästettiin, siten että lomarahat jaettiin vapaaehtoisena virkavapaana tai pakkolomana.

Ensi vuonna yliopiston on säästettävä kaksi kertaa enemmän kuin tänä vuonna. Virtanen pohtii, että jos lomarahojista taas luovutaan, säästöjen etsiminen onnistuu huomattavasti helpommin kuin jos syksyn tuloneuvotteluissa päädytään palkankorotuksiin.

Karkkilan malli on Virtaselle mahdoton ajatus, se heittäisi joka kahdeksannen ulos. Myös säästön palkkakuluihin siirtämisen aiheuttama puolentoistakuukauden lomaus tuntuu huonolta vaihtoehdolta.

Luonnollista poistumaa käytetään mahdollisimman paljon hyväksi, mutta irtisanomisia Virtanen pyrkii välttämään.

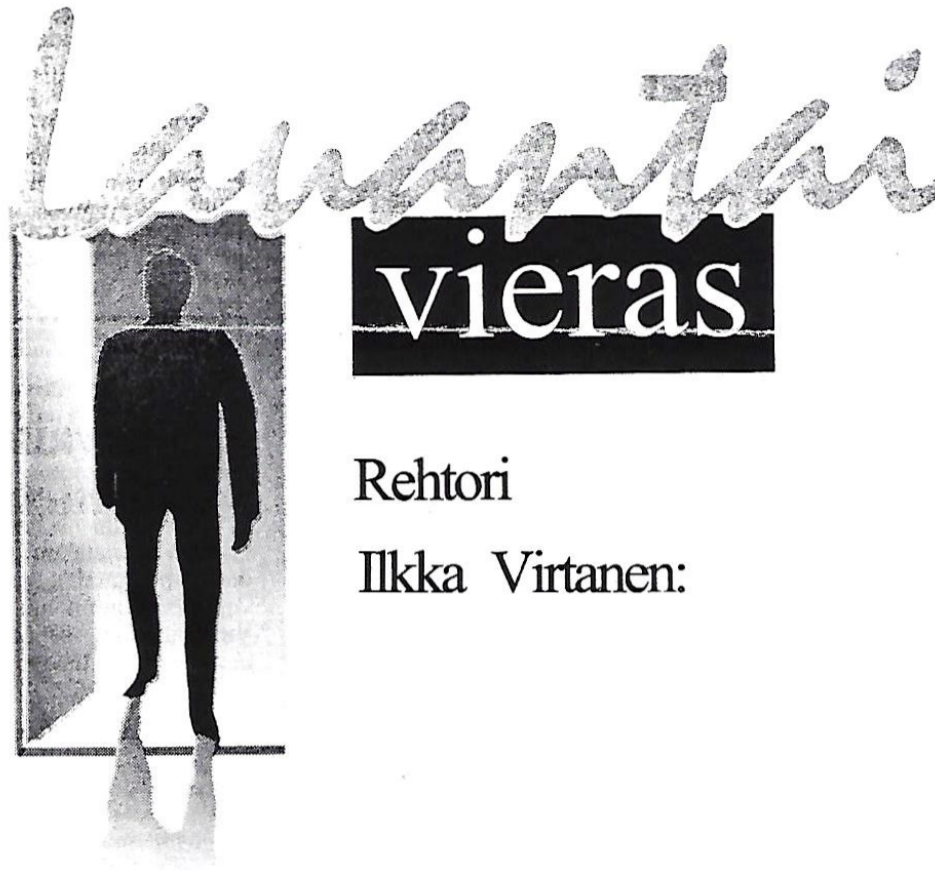
Toisenakaan lamavuonna yliopistossa ei matkusteta ja kirjallisuutta hankitaan entistä harkitummin. Laitehankintoja ei liiemmästi tarvitse tehdä, kun yliopiston laitteet ovat yhä varsin moderneja.

Yliopistolla on budjettivirkoja 230. Ulkopuolisen rahan varassa toimivan täydennyskoulutuskeskuksen kanssa täysipäiväistä henkilöstöä on 280.

Yliopistossa on opiskelijoita noin 2 800, josta vajaat 300 on jatko-opiskelijoita.

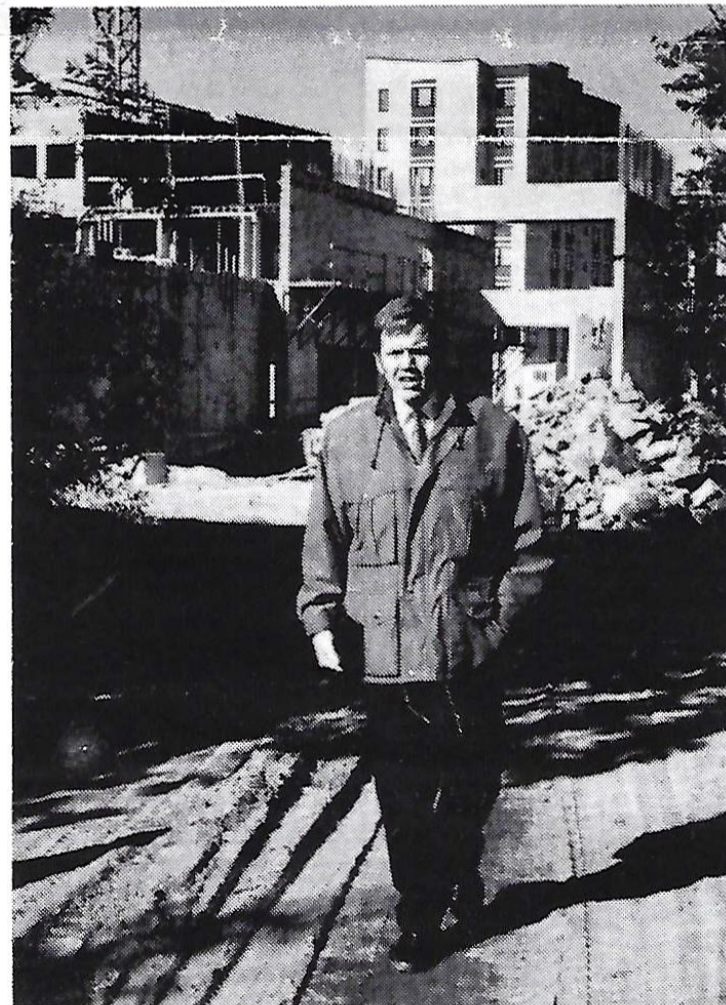
Lukukausimaksut tulevat

Rehtori tietää, että hänen opiskelijansa ovat taloudelli-

Rehtori

Ilkka Virtanen:

Seppo Mattila

Uuteen yliopistorakennukseen opiskelijat menevät takaa näkyvästä aukosta eli talon keskeltä. Rehtori Ilkka Virtanen toivoo, että rakentaminen edistyy aikataulussaan, jotta yliopisto pääsee vuokratiloista omiin heti uuden lukuvuoden alkaessa.

sesti ahtaalla. Hän arvelee kuitenkin, että opiskelijat joutuvat itse yhä enemmän maksamaan opiskelustaan.

Yliopisto on tänä vuonna menettänyt vapaakirjeoikeuden. Tällöin esimerkiksi kirjaston kaukolainasta kertyy jo muutaman kymmenen markan postituslaskut.

— Nämä maksut eivät voi enää kauan olla ilmaispalvelua.

Virtanen arvelee, että muuttaman vuoden tuloaan tehneet lukukausimaksut lähivuosina ovat taas käytössä.

Yliopisto on tänä vuonna joutunut maksamaan henkilökuntansa työterveyshuollosta, vakuutusista sekä kiinteistöistään veroa.

Arvonlisävero nostaa tutkimuslaitoksen tekemien palvelututkimusten hintaa, kun esimerkiksi tutkimuksia teettä-

neiden kuntien omat edellytykset ovat kadonneet.

Yliopisto opettaa tiedonhankintaa

Opintojen aikana opiskelija oppii tietellisen ajattelun ja hän oppii käyttämään tieteellisiä menetelmiä. Virtasen mukaan opiskelunsa aloittaneista noin 70 prosenttia valmistuu kohtuullisessa ajassa. Lopuista puolet eivät koskaan oikeastaan aloitakaan ja noin 15 prosentilta opiskelu venyy.

— Opiskelu on tiedonhankintaa, jäsentelyä ja yhdistämistä. On opittava etsimään tietoa ja opittava analysimaan sitä ja tekemään siitä johtopäätöksiä.

Virtanen myöntää, että joillekin opiskelijoille pääaineeksi luiskahtava elämään opettaminen on varsin tärkeä sivuaine, sillä useimmat tulevat opiskelupaikalle lapsuudenkodistaan.

Opiskelussa siirryttiin viime vuosikymmenellä varsin väljästä akateemisesta vapaudesta opintoviikkojen keräämiseen. Opintoviikkojen keräämisestä tutkinnon keräämisessä siirrytään Virtasen mukaan viimeaikaista väljempään vanhan ja uuden mallin yhdistelmään.

Painetta tuotannolliseen tutkimukseen

Virtasen mukaan tutkimuksessa akateeminen vapaus on säilynyt. Tutkijan työtä ei kahdehdi edes tämän saama ulkopuolinen taloudellinen tuki. Tutkimuksia voi tilata, mutta tietäntyyppisiä tutkimustuloksia ei voi tilata.

— Akateemiseen vapauteen kuuluu myös se, että tutki- maan lähtevän on alistuttava kritiikkiin.

Tutkijoiden tutkimusmahdollisuudet pienissäkin yksiköissä ovat Virtasen mukaan hyvät, sillä varsinkin yhteiskunnallisilla ja humanistisilla aloilla yksilösuoritus ratkaisee. Kommentit ja fakatiedotkin välittyvät eri maiden välillä tietokoneverkkojen avulla.

Suomen Akatemia on ollut huolissaan siitä, että tutkimusrahasta suuri osa menee vapaan ja yliopistoille tyypillisen perustutkimuksen ja yritysmaailmaan kuuluvan tuotekehityksen välimaastoon.

Virtasen mukaan perustutkimus ei ole jäänyt Vaasassa syrjään, varsinkin kun Vaasan yliopiston tutkimusrahoista valtaosa tulee Suomen Akatemialta.

Virtanen ennakoii, että Suomen jäsenyys EY:ssä voi rajoittaa tutkimuksen vapautta, sillä EY:n tukea jaetaan vain tuotannollisen toiminnan edistämiseen. Esimerkiksi historiantutkimusta EY ei rahoita.

Henkisen tilan arvostelu kestetään

Tutkijoiden ja päättäjien mielipiteet törmäsivät rajusti vuosi sitten, kun professoriryhmä vaati Suomen devalvoimaan markkansa. Markkinat reagoivat ja markka devalvoitiin.

Virtanen ottaa aiheeseen varsin varovasti kantaa. Hän korostaa, ettei hän tilastotietei-

Seppo Mattila

Rehtori Ilkka Virtasen mukaan pelastusrenkaan heittämiseen ei ole aihetta, sillä yliopisto on saanut hyvin tukea ympäristöstään. Hän muistuttaa, että lähialueiden olisi taisteltava yliopiston puolesta entistä enemmän, sillä uutta yliopistoa nykyisten vanhojen karsintasuunnitelmien aikaan ei lähimaille tule.

lijänä ole varsinaisesti taloustieteilijä, mutta hän muistuttaa, että taloustieteilijöidenkin joukko jakaantuu erilaisten näkemysten ja suositusten kannattajajoukkoihin.

Hallitus on nyt pyytänyt muutamalta filosofilta arvioita maan tilasta.

Virtanen arvioi, että jos lausuntoa olisi vuosi sitten pyydetty taloustieteilijöiltä, lausunnon vaikutus ei olisi ollut yhtä raju. Hän arvelee myös, että päättäjille voi olla helpompaa kuulla kritiikkiä henkisistä arvoista kuin talousopeista.

Professoreille porkkanoita

Viimevuosina on aina silloin tällöin puhuttu korkeiden virkojen, myös professuurien, määräaikaaisuudesta.

Virtanen myöntää, että määräaikaisuus toisi uudenlaisia tehokkuutta, mutta samalla se veisi eri ainelaitosten pitkäjänteiseltä kehittämiseltä pohjan pois.

Virtanen pitää professoriin kantaan, jonka mukaan elinikäistä professuuria tarvitaan opetuksen peruskuorman kantamiseen. Hän muistuttaa, että kiiteäpalkkaiset professorit ovat viime vuosina olleet

paljon saman koulutuksen saaneita yritysmaailmassa työkenteleviä pienipalkkaisempia.

Yritysmaailman mallin mukaista selkeää tulosvastuullisuutta voisi toteuttaa uudella professorityöskentelyssä. Professorien joukolla olisi mahdollisuus kilpailla hyvinpalkatusta määräaikaista tutkijaprofessuurista.

Virtasen malli muotoutuisi Suomen Akatemian tutkijaprofessuurista ja siihen liitettävästä hyvästä palkasta ja tutkimukseen varatusta rahasummasta.

Yliopisto näkyy läänissä

Vaasan yliopisto tunnetaan parhaiten Vaasan ympäristössä. Yliopisto täydennyskoulutuskeskus on hyvinkin tarkkaan koulunut läänin läpi ja tarjonnut koulutusta sinne, missä on kysyntää.

Noin kymmenkunnasta kansalaisopistosta on yhteys yliopistoon avoimen korkeakoulun kautta.

Virtanen myöntää, että korkeakoulun muuttuminen yliopistoksi kasvatti ihmisten mielenkiintoa yliopistoa kohtaan.

Uuden yliopistoalueen hän arvelee helpottavan ihmisiä

mieltämään missä yliopisto on.

Virtanen korostaa, ettei yliopisto synny laitoksista tai seinistä vaan ihmisistä.

Vaasa kuin Turku

Virtanen on asunut Vaasassa 12 vuotta. Hän on kotoisin Turun läheltä. Vaasaan hän tuli Turusta kolmen vuoden mittaisen Lappeenrannan kauden jälkeen.

Virtasen perheen kaksi poikaa ovat käyneet koulunsa Vaasassa ja ovat vaasalaistuneet. Virtanen kokee itsensä yhä turkulaiseksi. Vaasassa hän viihtyy, hän jopa kehuu kaupunkia melkein turkulaiseksi paikaksi.

— Suomi ei muutu paljoakaan muutettaessa etelästä pohjoiseen. Idästä länteen muutettaessa erot tuntuvat.

Virtanen aloitti Lappeenrannan kauden puolen vuoden matkalaukkuprofessuurilla.

Silloin hänen perheessään päätettiin, että kaikki pysyttelevät samalla paikalla. Virtasen vaimo on sairaanhoitaja, joten hän on saanut uudella paikalla aina helposti työtä.

RIITTA KOSKI